

Eğitim eğitim içindir

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Son zamanlarda giderek yoğunlaşan imam hatip liseleri (İHL) tartışması belli ki zaman içinde daha da koyulaşacaktır. Tepki burcunda yaşayan bir ülke olarak

Türkiye, bu defa da çok daha genel bir sorunu çok daha dar bir alana sıkıştırarak irdelemektedir. Gerçekten de bugünkü sorun, İHL'nin ve genel olarak eğitimin niteliği değil doğrudan bu okulların kapatılmasıdır.

Belki bugüne değin elde edilmiş sonuçlara bakarak böyle bir karara varılabilir ve bu okulların mutlaka kapatılması gerektiği söylenebilirdi. Ne var ki gelişmeler, sorunun böyle tanımlanmadığını, alınan kararın tümüyle siyasal olduğunu göstermektedir.

Eğer karar tümüyle demokratik bir platformda, yalnızca belli siyasal kadroların istemleriyle ortaya çıkmış olsaydı o da kabul edilebilirdi. Oysa karşımızdaki görüntü bugünkü oluşumun daha farklı köklerden güç aldığı sezilmektedir. Her şeye karşın, İHL kapatılabilir, eğitim sekiz yıla çıkarılabilir. Gene de yapılması gereken bu oluşumun açılımları üstünde düşünmek olmalıdır. Ben bu açılımın üstünde tersinden giderek, bugüne değin eğitime dönük birkaç temel anlayışı gözden geçirerek durmak istiyorum.

Türkiye'de eğitim hiçbir zaman 'eğitim için' düşünülmemiştir. Mutlaka, pozitivist bir mantıkla ve aydınlanmacı bir yaklaşımla bakılarak, eğitim, daha farklı bir amacın elde edilmesi için kullanılan bir araç düzeyine indirgenmiştir. Bu araçlar arasında ulus devletinin bekasını sağlamak başı çeker. Aslında özgür düşünmenin ve demokratik, bağımsız bir birey yaratmanın, çokkültürlü bir dünyayı kurmanın tezgâhı olması gereken eğitime Türkiye, salt devletin denetim altında tutacağı bağımlı yurttaşı yaratmak amacıyla yaklaşmıştır. "Varlığını Türk varlığına armağan eden" ilkökul çocuklarının bulunduğu bir sistemden başka bir yaklaşım beklemek de olanaksızdır.

Oysa, bu konuda yoğun biçimde düşünen ve konunun en önde gelen isimlerinden birisi olan Henry Giroux'un 'Sınır Aşımaları' isimli kitabına bakıldığında değişen dünyada eğitimin tüm toplumlar için bir sorun olduğu anlaşılmaktadır. Ne var ki eğitimin sorun olması, istemleri değişen bir dünyaya onun, hızla ayak uydurup uyduramamasıyla ilişkilidir. Feminist yorum ve yaklaşımların, öteki kavramının, çokkültürlülüğün gitgide ağırlık kazandığı bir dünyada eğer bir ülkenin ders kitapları kadın - erkek ayrımını derinleştiren, mevcut hegemonik yapıyı güçlendiren bir nitelik taşıyorsa sorun İHL'den önce gelmektedir. (Tabii, tekrar söyleyeyim bu, İHL'nin bir sorun olmadığı anlamına gelmez.)

Türkiye ise yıllardır eğitimi ideolojik bir gerçeklik olarak algıladı. Şimdi demokrasi havarimiz olan Demirel'in 1975'lerde kurduğu cephe hükümetleri döneminde ders kitaplarının nasıl değiştirildiği henüz unutulmamıştır. Sol kesim ise eğitimi bugüne değin 1940 - 1950 arasında, yani yarım yüzyıl önce, denenmiş Köy Enstitüleri içinden görmeyi bugün de sürdürmektedir. 1968 öğrenci liderlerinden Harun Karadeniz bile o siyasal yaşamının içinde "Eğitim Üretim İçindir" diye bir kitap yazmayı ihmal etmemiştir.

Bütün bunların gösterdiği bir sonuç var: Türkiye'de hiçbir kesim modernist - pozitivist, yani yukardan aşağıya buyrukla indirilen bir yaklaşımın dışında kalmasını bilmemektedir. Bugüne değin dinselliğin cemaatlere terk edilmesini isteyen köktendinci kanatların iş İHL'ye gelince devletle özdeşleşmek istemesi son derecede manidardır. Belli ki bu, devletin olanaklarını, altyapısını kullanarak belli bir kesimi güçlendirmeyi isteyen bir çabadır. Öte yandan da gene aynı yaklaşım bu kesimin ne derecede pozitivist bir mantık taşıdığını göstermektedir. 'Okul' kavramının içinde kalarak dinsel eğitimi vermek başka türlü açıklanamaz. Üstelik, o okullarda 'pozitif bilimler' de okutulacaktır. Nitekim, son yıllarda çeşitli yarışmalı sınavlarda İHL mezunlarının sağladığı başarı bu konuda önemli bir göstergedir.

Kısacası, görünen şudur: Türkiye, eğer okullarında Türkçeyi öğretemiyorsa, lise mezunlarının bile elyazısını okumasını sağlayamıyorsa, milyonlarca öğrencinin devam ettiği açık eğitime devlet memuriyetinde bir derece ilerlemeyi sağlamaktan öte işlev yükleyemiyorsa, 'resmi' (buna özel okullar da dahildir) eğitimin dışında milyarlarca liralık bir eğitim pazarı kurulmasını engelleyemiyorsa, hepsinden vahimi eğitim aracılığıyla elitleşimi oluşturamıyorsa ortada İHL ötesinde ciddi bir sorun vardır. Türkiye, eğitim sorununa ancak fiziki altyapısını planlayarak ve belli bir doğrultuyu, yani dünyayı kendisine eksen alarak bir çözüm bulabilir. Onun anlamı da eğitimi eğitim için tasarlamaktır.